

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

KONKURENCYJNOŚĆ POLSKICH GOSPODARSTW TRZODOWYCH NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

W. Ziętara, Z. Mirkowska

Warszawa 16.11.2018

Plan prezentacji

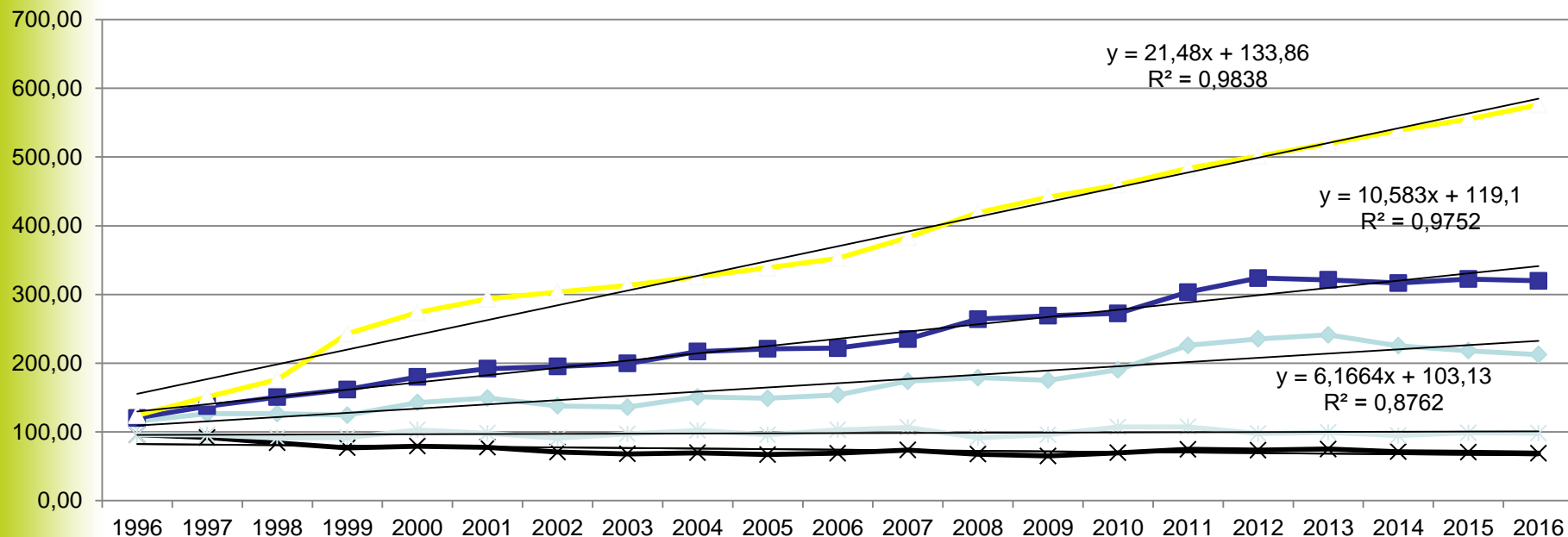
- **Wprowadzenie**
- **Cel badań, źródła i metody**
- **Miejsce i rola produkcji żywca wieprzowego w Polsce**
- **Zmiany w pogłowie trzody chlewnej w Polsce w latach 1990-2017**
- **Pogłowie trzody chlewnej w Polsce i wybranych krajach**
- **Efektywność polskich gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji żywca wieprzowego**
- **Polskie gospodarstwa trzodowe na tle analogicznych gospodarstw z wybranych krajów**
- **Wnioski**

Wprowadzenie

- **Tradycje chowu trzody chlewnej w Polsce w okresie między- i powojennym**
- **Zmiany w pogłowie trzody chlewnej, drastyczny spadek pogłowia od 2007 r.**
- **Niekorzystne tendencje w handlu zagranicznym produktami przetwórstwa żywca wieprzowego i zwierzętami żywymi,**
- **Zagrożenie Afrykańskim Pomorem Świń (ASF)**
- **Administracyjne i społeczne bariery rozwoju chowu trzody chlewnej**
- **Tendencje w zakresie kosztów czynników produkcji i cen zbytu produktów rolniczych**

Tendencje zmian kosztów pracy, cen środków produkcji dla rolnictwa i cen zbytu produktów rolnych w latach 1995 - 2016

- ◆ Ceny zbytu produktów rolnych Prices of agricultural products
- Ceny środków produkcji kupowanych przez rolników Prices of inputs bought by farmers
- Wynagrodzenia w gospodar narodowej Salary in the national economy
- ✕ Wskaźnik nożyc cen w okresie Price scissors during the period
- ◆ Wskaźnik nożyc cen w roku Price scissors in the year

Cel badań, źródła i metody

Cel badań: ocena działalności produkcyjnej i ekonomicznej gospodarstw nastawionych na produkcję żywca wieprzowego w Polsce oraz określenie ich efektywności i konkurencyjności na tle analogicznych gospodarstw z wybranych krajów Unii Europejskiej, a także określenie możliwości ich rozwoju.

Podstawowym źródłem materiałów badawczych były dane statystyczne oraz dane z gospodarstw trzodowych objętych systemem Polskiego FADN w latach 2014 - 2016

W badaniach posłużono się metodą opisową i porównawczą.

Cel badań, źródła i metody

Liczebność badanych gospodarstw trzodowych

Klasy SO tys. euro	Polska	Dania	Holandia	Hiszpania	Niemcy
Gospodarstwa trzodowe (typ 45)					
8 -25 (2. Małe)	15-40	-	-	-	
25-50 (3. Średnio małe)	100-200	-	-	-	
50-100 (4. Średnio duże)	100-200	-	-	15-40	15-40
100-500 (5. Duże)	200-500	40-100	40-100	100-200	500-1000
500 i więcej (6. Bardzo duże)	15-40	200-500	40-100	40-100	100-200

Hipotezy badawcze:

1., „Głównym czynnikiem decydującym o efektywności produkcji żywca wieprzowego jest skala produkcji”

2. Przyjęto także dodatkową hipotezę badawczą: „Gospodarstwa wysoko wyspecjalizowane wykazują się większą konkurencyjnością w stosunku do wyspecjalizowanych”.

$$Wk = Dzgr / [Kwz + Kwz + Kwp + Kwk]$$

gdzie:

Wk – wskaźnik konkurencyjności

Dzgr – dochód z gospodarstwa rolnego

Kwz – koszt użycia własnej ziemi

Kwp - koszt użycia własnej pracy

Kwk - koszt użycia własnego kapitału

Koszty użycia własnych czynników produkcji: ziemi, pracy i kapitału w badanych gospodarstwach trzodowych w zależności od wielkości ekonomicznej gospodarstw w latach 2014-2016

Kraje	Wielkość gospodarstwa w SO (tys. euro) typ 15/16				
	8-25 (2)	25-50 (3)	50-100 (4)	100-500 (5)	≥500 (6)
	Średnia	Średnia	Średnia	Średnia	Średnia
	Koszty ziemi (euro/ha)				
Polska	76,1	72,6	90,3	96,8	98,3
Dania	-	-	-	688,6	933,4
Holandia	-	-	-	965,2	2766,2
Hiszpania	-	68,0	128,8	150,9	297,5
Niemcy	-	-	626,4	580,9	532,9
Kraje	Koszty pracy w rolnictwie (euro/h)				
Polska	2,43	1,73	2,44	2,72	3,41
Dania	-	-	-	19,96	20,3
Holandia	-	-	-	16,1	19,5
Hiszpania	-	8,45	7,73	8,90	9,37
Niemcy	-	-	8,23	11,69	13,79
Kraje	Przeciętne wynagrodzenie ¹ w gospodarce narodowej (euro/h)		Koszt kapitału wg obligacji 10-letnich (%) ²		
Polska	3,91		3,1		
Dania	16,01		0,8		
Holandia	16,23		0,8		
Hiszpania	9,75		2,0		
Niemcy	13,3		0,6		

Miejsce i rola produkcji żywności wieprzowego w Polsce

Struktura towarowej produkcji rolniczej w latach 2000-2016 w Polsce

Wyszczególnienie	2000		2010		2016	
	mln zł	%	mln zł	%	mln zł	%
Towarowa produkcja rolnicza	33491,4	-	59357,1	-	76546,2	100,0
Wskaźnik zmian (2000=100)	100,0	100,0	177,2	100,0	228,5	100,0
w tym:						
Produkcja zwierzęca	20950,4	62,6	33240,8	56,0	44574,4	58,3
Wskaźnik zmian (2000 = 100)	100,0	100,0	158,7	100,0	212,7	100,0
w tym:						
Produkcja żywności trzodowego	7885,7	23,5	8191,1	13,8	10099,2	13,2
Wskaźnik zmian (2000=100)	100,0	37,6^a	103,9	24,6^a	128,1	22,6^a

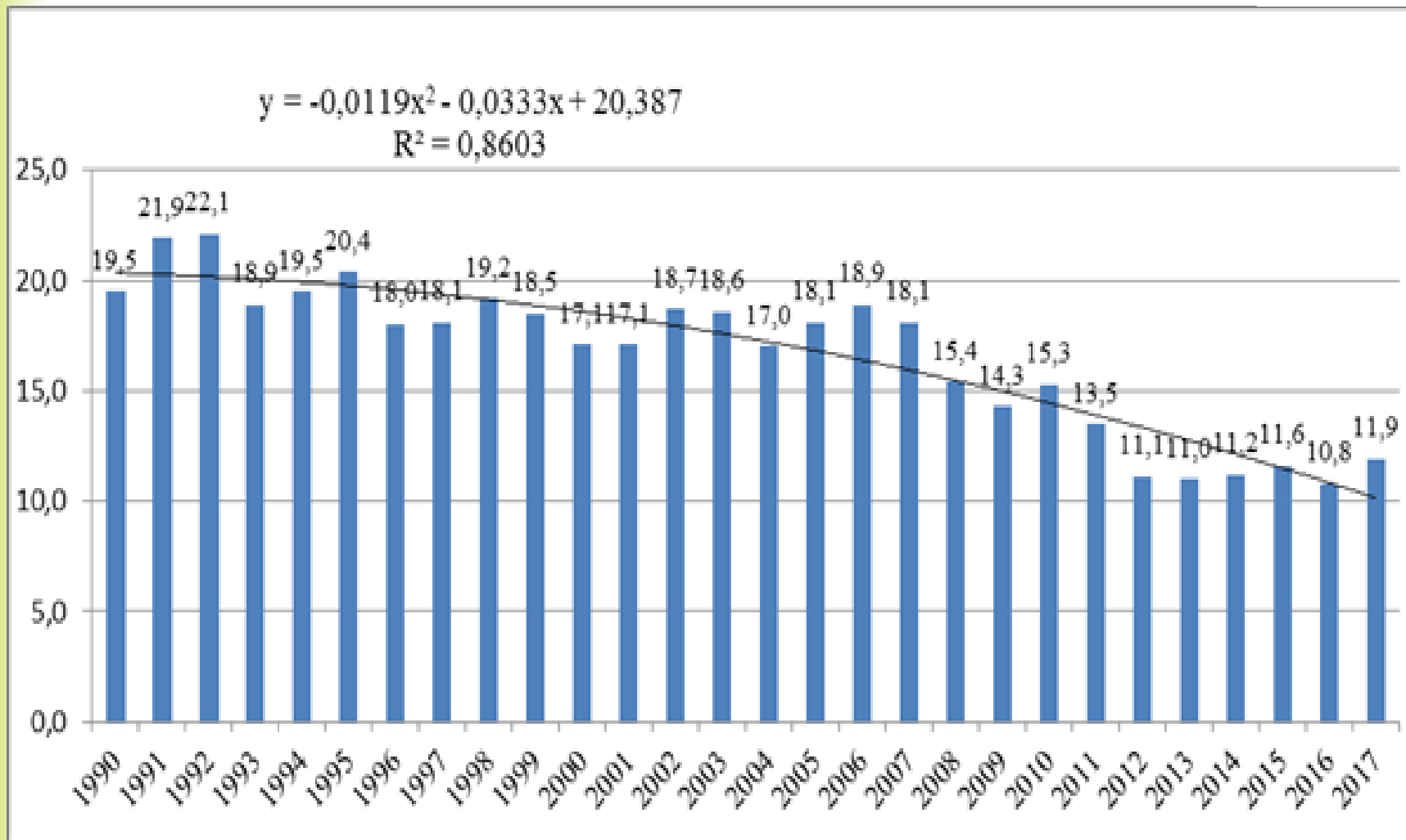
^a-udział w produkcji zwierzęcej

Handel zagraniczny wieprzowiną i żywymi zwierzętami

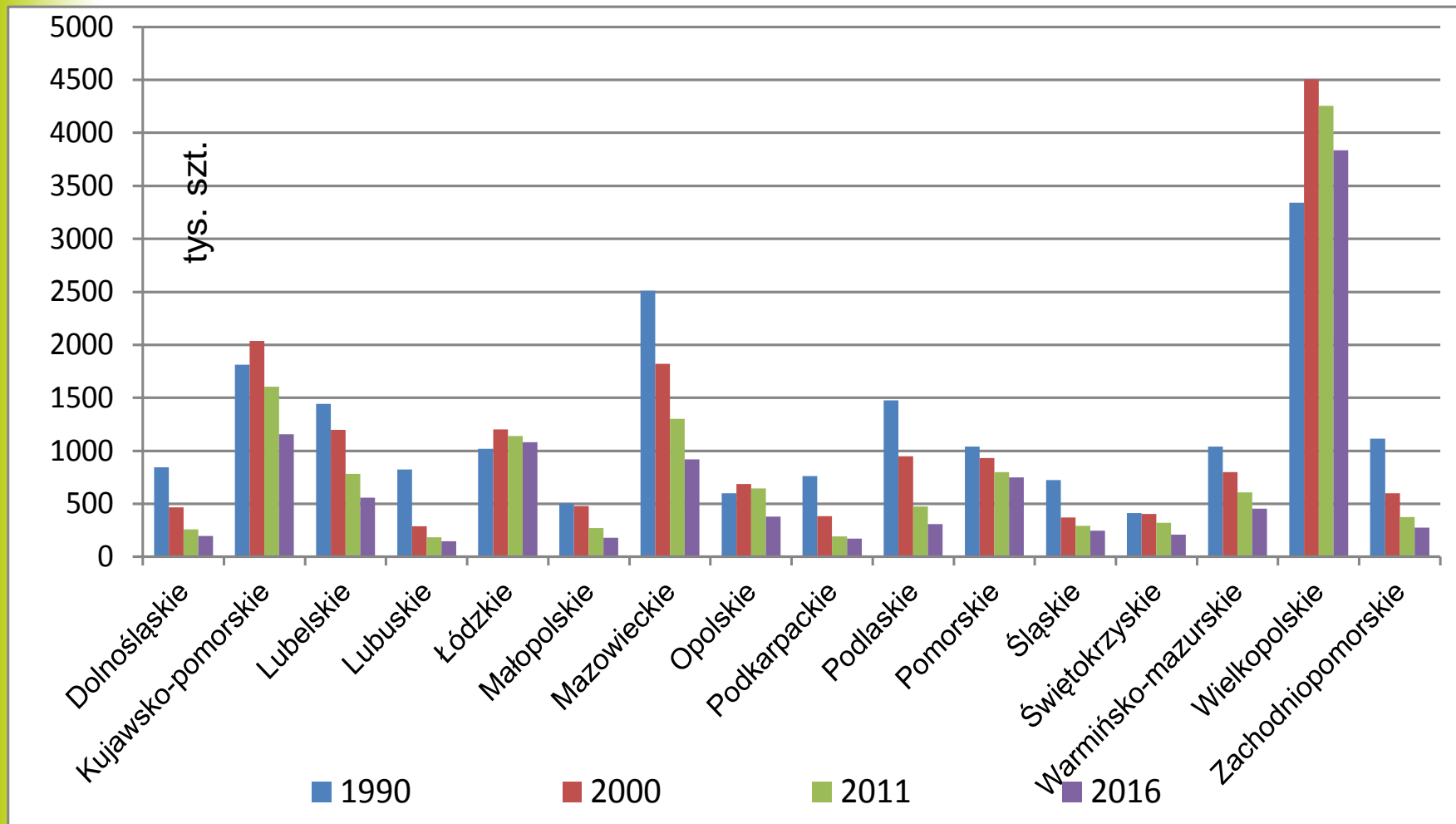

Wyszczególnienie	2009	2010	2014	2015	2016	2017		
Eksport (tys. t) w ekwiwalencie mięsa	336,0	418,0	692,8	719,0	768,8	836,7		
Import (tys. t)	614,0	602,0	847,7	854,1	880,4	907,7		
Saldo (ilościowo, tys. ton)	-278,0	-184,0	-154,9	-135,1	-111,6	-71,0		
Saldo (wartościowo, mln euro)	-524,5	-336,0	-350,2	-197,4	-188,6	-175,9		
Handel trzodą chlewną (zwierzętami żywymi w tys. sztuk w latach 2007-2013)								
	2007	2008	2009	2010	2014	2015	2016	2017
Eksport	434,0	418,8	442,2	274,4	85,5	38,9	60,1	82,7
Import	401,7	1124,6	1997,5	2285,3	5486,1	5568,7	6370,9	6821,5
Saldo	32,3	-709,8	-1155,3	2011,1	-5401,6	-5229,8	-6310,8	-6738,8

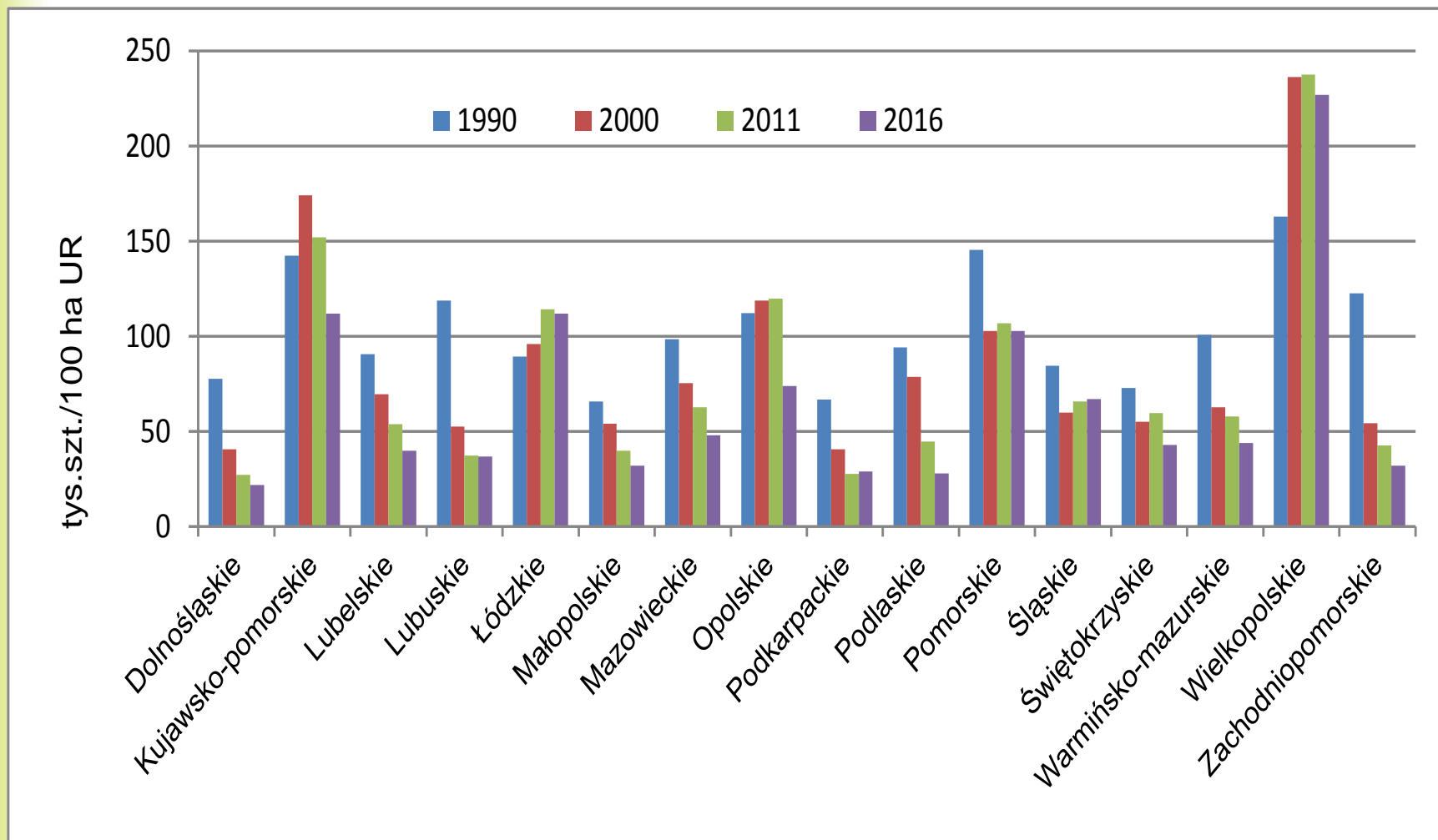
Zmiany w pogłowiu trzody chlewnej w Polsce w latach 1990-2017

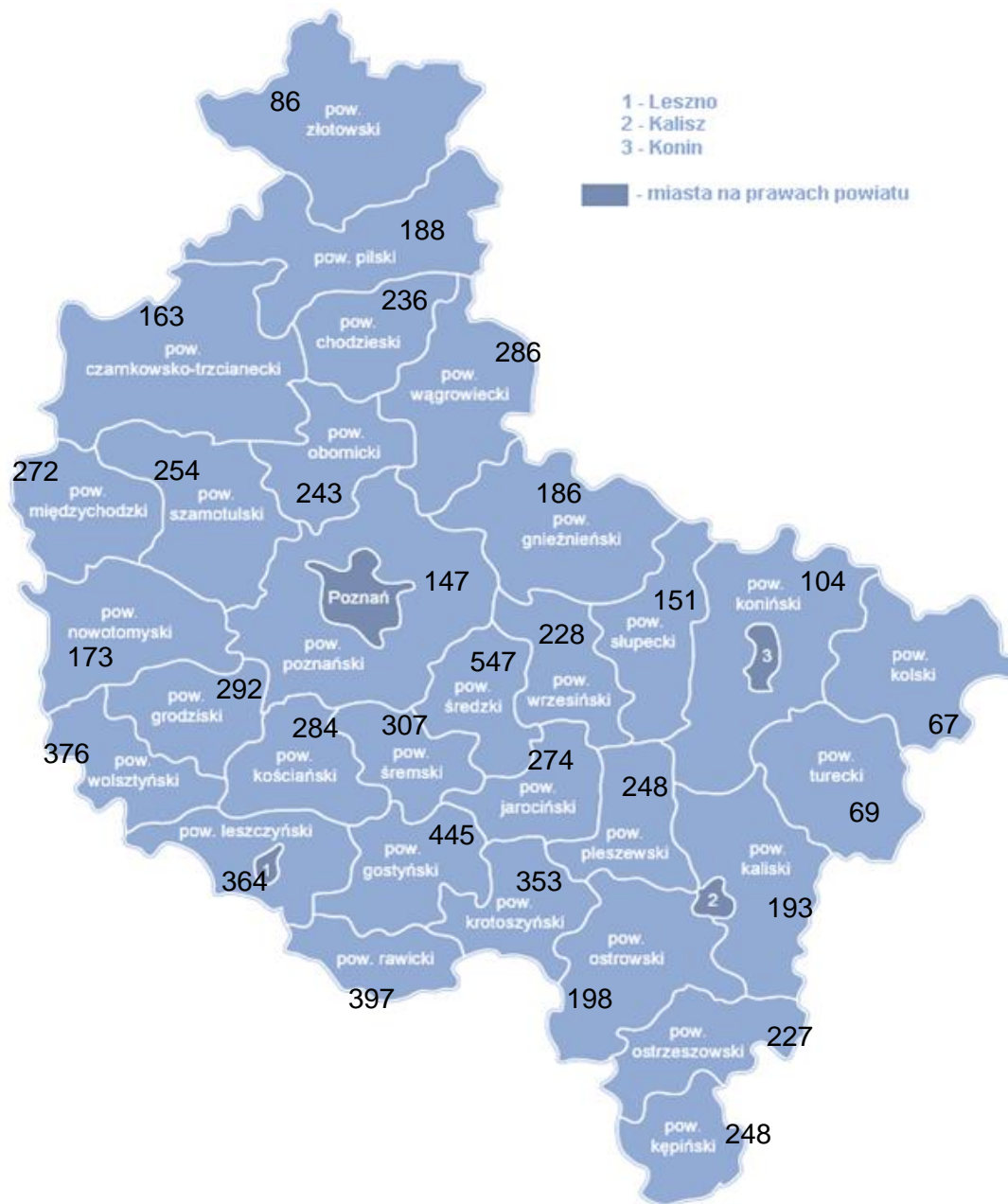

Terytorialne zróżnicowanie pogłowia trzody chlewnej w Polsce w latach 1990-2016

Terytorialne zróżnicowanie obsady trzody chlewnej w Polsce w latach 1990-2016

Mapa 1: Pogłowie trzody chlewnej w 2010 roku w powiatach województwa wielkopolskiego

Źródło: dane PSR 2010 udostępnione przez Wojewódzki Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Liczba i struktura gospodarstw i pogłowia trzody chlewnej w Polsce w latach 2005-2016

Lata	2005	2007	2010	2013	2016
Liczba gospodarstw (tys.)	701,7	664,0	388,5	278,4	172,2
Wskaźnik (2005=100)	100,0	94,6	55,3	39,7	24,5
Pogłowie świń (tys.)	18100,0	18100,0	15300,0	11000,0	11900,0
Wskaźnik (2005=100)	100,0	100,0	84,5	60,8	65,7
Średnia wielkość stada (szt.)	25,8	27,1	39,3	39,5	69,1
Struktura gospodarstw (%)					
1	11,1	10,6	9,6	11,8	14,4
2	14,4	15,4	12,3	12,7	
3 – 4	12,7	12,4	10,8	10,4	25,4
5 – 9	15,2	15,1	15,0	14,4	
10 i więcej	46,6	46,5	52,3	50,7	60,2
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Udział pogłowia trzody w stadach 10 szt. i większych	92,6	93,3	95,6	95,7	97,4

Liczba gospodarstw i pogłowia trzody oraz ich struktura w Polsce 2016 r.

Wielkość stada (szt.)	Liczba gospodarstw	Struktura gosp. (%)	Liczba trzody tys. (szt.)	Struktura pogłowia (%)	Średnia stada (szt.)
1-2	24 804	14,4	35,7	0,3	1,4
3-9	43 750	25,4	273,7	2,3	6,2
10-49	70 105	40,7	1 713,6	14,4	24,6
50-99	17 052	9,9	1 285,2	10,8	75,4
100-199	8 755	5,1	1 297,1	10,9	147,6
200 i więcej	7 752	4,5	7 294,7	61,3	941,0
Razem	172 248	100,0	11 900,0	100,0	69,1

Liczba gospodarstw i pogłowie loch oraz ich struktura w Polsce 2016 r.

Wielkość stada (sztuk)	Gospodarstwa		Pogłowie loch		Średnia wielkość stada
	Liczba (szt.)	Struktura (%)	Liczba (szt.)	Struktura (%)	
1 - 9	102 635	88,0	292 219	34,7	2,8
10 - 49	12 588	10,8	235 572	27,9	18,7
50 i więcej	1 392	1,2	315145	37,4	226,4
Razem	116 614	100,0	842 936	100,0	7,2

Zmiany w pogłowie trzody chlewnej w Polsce w latach 2007-2016

Wyszczególnienie	2007	2010	2012	2016
Pogłowie trzody chlewnej (tys. szt.)	18100,0	15278,1	11581,3	11900,0
Pogłowie trzody w stadach do 50 szt.	6208,3	3936,5	2710,0	2023,0
Pogłowie trzody w stadach 50-200 szt.	6552,2	4161,4	2849,0	2582,3
Pogłowie w stadach ≥ 200 szt.	5339,5	7180,7	6022,3	7294,7
Zmniejszenie pogłowia w stadach do 200 szt.	-	-4662,6	-7201,5	-8155,2
Wskaźnik zmniejszenia (%)	100,0	-36,50	-56,4	-63,4
Zwiększenie pogłowia w stadach > 200 szt.	-	1841,1	682,8	1955,2
Wskaźnik zwiększenia (%)	100,0	34,5	12,78	36,6

Zmiany w pogłowiu trzody chlewnej w Polsce i wybranych krajach w latach 2010-2016

Kraje	Trzoda chlewna ogółem (tys. sztuk)			Lochy (tys. sztuk)		
	2010	2016	2010=100	2010	2016	2010=100
Dania	12 293	12 281	99,9	1 297	1 236	95,3
Niemcy	26 901	27 376	101,7	2 265	1 908	84,2
Hiszpania	25 704	29 232	113,7	2 458	2 415	98,2
Holandia	12 206	11 881	97,3	1 107	1 022	92,3
Polska	14 776	11 107	75,2	1 362	859	63,1

Struktura gospodarstw trzodowych i pogłowia trzody w Polsce i w wybranych krajach w 2013 r.

Kraje	Struktura gospodarstw trzodowych (%)			Struktura pogłowia trzody chlewnej (%)		
	do 200 sztuk	200 i więcej sztuk	razem	do 200 sztuk	200 i więcej sztuk	razem
Dania	17,5	82,5	100,0	0,1	99,9	100,0
Niemcy	53,8	46,2	100,0	3,3	96,7	100,0
Hiszpania	75,5	24,5	100,0	2,2	97,8	100,0
Holandia	14,5	85,5	100,0	0,5	99,5	100,0
Polska	97,1	2,9	100,0	49,7	50,3	100,0

Zmiany średniej wielkości stad trzody chlewnej w Polsce i w wybranych krajach w latach 2005-2013

Kraje	Średnia wielkość stada ogółem (szt.)			Średnia wielkość stada macior (szt.)			Obsada szt/100 ha UR	
	2005	2013	2005 =100	2005	2013	2005 =100	2005	2016
Dania	1500	3096	206,4	303	600	198,0	500,0	474,0
Niemcy	303	584	192,7	75	145	193,3	157,7	163,6
Hiszpania	197	467	237,0	88	131	148,8	85,3	111,3
Holandia	1167	2208	189,0	280	488	174,3	578,0	679,3
Polska	25	41	164,0	4	6	150,0	113,9	75,6

Import i eksport żywych świń w Polsce i w wybranych krajach w latach 2015 i 2016

Kraje	Import		Eksport		Saldo	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Dania	1,52	0,27	12233,8	12,546,0	12232,3	12455,76
Niemcy	10163,4	10966,2	2264,7	1995,6	-7898,7	-8970,60
Hiszpania	756,6	502,5	163,9	235,9	-592,7	-266,55
Holandia	706,5	865,3	4061,7	3873,2	3345,2	3007,94
Polska	4809,8	6045,7	6,9	5,5	-4802,8	-6040,23

Efektywność polskich gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji żywca wieprzowego

Lata	Wielkość pogłowia trzody chlewnej LU/gospodarstwo					
	Ponżej 20	20 -50	50-100	100-200	200-300	=<300
Powierzchnia użytków rolnych (ha/gospodarstwo)						
2008	10,01	21,21	35,37	51,64	71,84	119,03
2012	12,06	23,41	37,85	45,77	64,46	107,68
2015	8,18	17,12	29,73	42,32	61,55	106,01
2016	8,22	17,37	28,97	44,03	62,42	102,39
Liczba loch (szt./gospodarstwo)						
2008	5,70	13,78	27,67	44,46	82,91	204,60
2012	4,09	10,71	24,83	38,54	72,42	135,97
2015	5,63	12,33	26,37	40,38	56,24	134,24
2016	4,97	12,05	24,1	38,45	55,70	130,86
Wskaźnik konkurencyjności Wk						
2008	0,28	0,54	0,98	1,49	2,06	2,97
2012	0,40	0,92	1,51	1,87	2,18	3,63
2015	0,15	0,50	0,87	1,42	1,67	2,96
2016	0,35	0,90	1,51	2,29	3,38	4,22

Wskaźniki konkurencyjności wyspecjalizowanych i wysoko wyspecjalizowanych gospodarstwach trzodowych

Lata	Wielkość ekonomiczna gospodarstw w tys. euro SO				
	8-25	25-5-	50-100	100-500	=<500
Gospodarstwa wyspecjalizowane					
2014	0,29	0,63	1,04	2,11	-
2016	0,47	0,95	1,52	2,82	-
Gospodarstwa wysoko wyspecjalizowane					
2014	0,28	0,58	1,33	1,97	-
2016	0,44	0,86	1,59	2,81	-

Cechy gospodarstw trzodowych niezdolnych do konkurencji

Wielkość ekonomiczna gospodarstw (tys. euro SO)								
8 - 25	25 - 50	50 - 100		100 - 500			=<500	
Polska	Polska	Polska	Niemcy	Dania	Holandia	Niemcy	Dania	Holandia
Wskaźnik konkurencyjności								
0,14	0,40	0,65	0,07	0,16	0,16	0,66	0,16	0,0
Powierzchnia użytków rolnych (ha)								
7,70	14,16	23,38	18,77	60,87	5,26	60,90	205,90	13,13
Wartość aktywów (tys. euro/AWU)								
80,11	113,79	154,03	429,65	1401,5	790,65	568,90	1401,90	1251,40
Udział kapitałów własnych w pasywach (%)								
99,30	97,30	95,00	94,30	43,50	60,00	74,30	24,80	47,70
Pogłowie trzody chlewnej (SD/gospodarstwo)								
14,31	30,96	62,14	55,01	237,40	270,70	212,90	1107,10	1071,80
Obsada zwierząt (SD/100 ha UR)								
185,67	218,70	265,80	293,10	390,00	5146,40	401,70	537,80	8161,60
Koszty ogółem (tys. euro/ha UR)								
1,89	2,09	2,40	4,18	5,51	53,50	5,14	5,81	87,20
Koszty pasz (tys. euro/SD trzody)								
0,77	0,75	0,72	0,79	0,84	0,62	0,71	0,78	0,71

Cechy gospodarstw trzodowych zdolnych do konkurencji i konkurencyjnych

Wielkość ekonomiczna gospodarstw (tys. euro SO)					
50 - 100	100 - 500		=<500		
Hiszpania	Polska	Hiszpania	Polska	Hiszpania	Niemcy
Wskaźnik konkurencyjności					
0,98	1,16	1,45	2,26	3,66	1,07
Powierzchnia użytków rolnych (ha)					
18,15	46,17	35,71	215,95	44,15	141,29
Wartość aktywów (tys. euro/AWU)					
118,36	247,60	287,92	250,31	318,76	473,38
Udział kapitałów własnych w pasywach (%)					
98,50	90,30	93,30	79,70	87,50	63,62
Pogłowie trzody chlewnej (SD/gospodarstwo)					
68,74	172,40	292,20	838,70	1047,56	593,19
Obsada zwierząt (SD/100 ha UR)					
390,90	378,20	830,60	388,57	2380,70	423,70
Koszty ogółem (tys. euro/ha UR)					
3,45	3,18	3,71	3,76	10,98	5,81
Koszty pasz (tys. euro/SD trzody)					
0,43	0,66	0,32	0,64	0,30	0,62

Bariery rozwoju trzody chlewnej w Polsce

wg. A. Dargiewicza

- **bariery administracyjne, utrudniające dostęp do ziemi przedsiębiorcom prowadzącym chów trzody o większej skali (chów fermowy), dotyczą one także dzierżawców,**
- **długotrwałe procedury administracyjne związane z uzyskaniem pozwoleń na inwestycje w budynki inwentarskie dla trzody chlewnej, które są w znacznej mierze skutkiem braku w większości gmin planów zagospodarowani przestrzennego i protestami mieszkańców,**
- **groźba chorób zakaźnych i wynikająca stąd potrzeba szczególnych zabezpieczeń związanych z bioasekuracją co wiąże się z ponoszeniem dodatkowych kosztów. Tym wymogom nie są w stanie sprostać gospodarstwa o mniejszej skali,**

- **zakaz stosowania pasz z udziałem surowców pochodzących z upraw GMO, głównie soi. Wprowadzenie zamienników non-GMO spowoduje wzrost kosztów produkcji, nawet do 10%. Wprowadzane moratoria na import soi nie likwidują niepewności producentów,**
- **bariery środowiskowe związane są z warunkiem zagospodarowania 70% odchodów z chowu trzody chlewnej (nawozów organicznych) na użytkowanych gruntach (własnych i dzierżawionych), stosowanie dyrektywy azotanowej, zgodnie z którą maksymalna obsada zwierząt wynosi 1,7 sztuk dużych na 1 ha użytków rolnych. Wprowadzenie ograniczeń obsady zwierząt jest zasadne. Wątpliwości budzi natomiast zakaz obrotu nawozami organicznymi między rolnikami. Wprowadzenie dłuższego (6 miesięcy) przechowywania gnojowicy wymusza inwestycje w zbiorniki co prowadzi do wzrostu kosztów,**

- **zwiększające się wymagania w zakresie dobrostanu zwierząt prowadzą również do wzrostu kosztów produkcji,**
- **bariery organizacyjne wynikają z bardzo niskiego poziomu koncentracji chowu trzody chlewnej. W 2016 r. udział gospodarstw utrzymujących stada 200 sztuk i większe wynosił zaledwie 4,5%. Niski stopień koncentracji produkcji żywca wieprzowego jest przyczyną bardzo słabej pozycji przetargowej producentów w stosunku do przedsiębiorstw skupu (handlowych i przetwórstwa mięsnego). Bardzo niski jest również stopień integracji, zarówno poziomej jak i pionowej.**

Kierunki rozwoju produkcji żywca wieprzowego

- **Profesjonalizacja produkcji żywca wieprzowego uwarunkowana odpowiednio dużą skalą produkcji,**
- **Specjalizacja produkcji w gospodarstwach trzodowych: produkcja prosiąt i tucz,**
- **Lokalizacja tuczarni w rejonach o mniejszej gęstości zaludnienia,**
- **Łączenie chowu trzody chlewnej z biogazowniami,**
- **Integracja pozioma między producentami żywca wieprzowego i pionowa między producentami żywca, przemysłem paszowym i zakładami mięsnymi,**
- **Upowszechnienie tuczu kontraktowego, w którym rolę integratora mogą pełnić firmy paszowe lub zakłady mięsne,**
- **Ubój gospodarczy i przetwórstwo w gospodarstwach nie przyczyni się do odbudowy pogłowia trzody chlewnej. Rynek ten będzie miał charakter niszowy,**
- **Podstawowym warunkiem odbudowy pogłowia trzody chlewnej jest usunięcie istniejących barier.**

Wnioski

- **drastyczny spadek pogłowia trzody chlewnej w Polsce, który wystąpił po 2007 roku wynosił 40,3% (2016), miał miejsce w gospodarstwach o mniejszej skali chowu, w których utrzymywano stada do 200 sztuk,**
- **mimo spadku pogłowia wartość produkcji towarowej żywca wieprzowego w latach 2000-2016 wzrosła o 28,1%, przy jednoczesnym spadku jego udziału w towarowej produkcji zwierzęcej o 15 p.p., z 37,6% w 2000 r. do 22,6% w 2016 r.**
- **po 2007 r. wystąpiło ujemne saldo handlu zagranicznego w zakresie żywca wieprzowego, głównie z powodu importu zwierząt żywych (prosiąt i warchlaków). W 2017 r. import netto tej grupy zwierząt wynosił 6738,8 tys. sztuk. Rok 2007 był ostatnim, w którym saldo było dodatnie i wynosiło 32,3 tys. sztuk,**

- **poziom koncentracji chowu trzody chlewnej w gospodarstwach w Polsce jest bardzo niski w porównaniu do wiodących producentów żywca wieprzowego, takich jak Dania, Holandia i Niemcy. W 2013 roku średnio w gospodarstwach polskich utrzymywano 41 sztuk trzody, natomiast w wymienionych wyżej krajach odpowiednio: 3096, 2285 i 584 sztuk. W 2016 r. średnia wielkość stada trzody chlewnej w Polsce wynosiła 69,1 sztuk,**
- **zwiększyło się regionalne zróżnicowanie stanu pogłowia trzody chlewnej. W 1990 roku w pięciu wiodących województwach znajdowało się 54%, natomiast w 2016 roku 75,6% pogłowia. Wiodącym województwem w chowie trzody chlewnej było wielkopolskie, w którym w 2016 r. znajdowało się 35,3% pogłowia świń. Drastycznie niski poziom pogłowia trzody chlewnej występuje w województwach Polski Południowej: małopolskim, podkarpackim i świętokrzyskim,**

- występowała także duża różnica w obsadzie trzody w przeliczeniu na 100 ha UR. W 2016 r. średnia obsada w Polsce wynosiła 75 sztuk/100 ha UR, natomiast w Holandii i Danii odpowiednio 679 i 474 sztuk. W Polsce w tym roku najwyższa obsada wystąpiła w województwie wielkopolskim, w którym wynosiła 227 sztuk, natomiast w niektórych powiatach tego województwa, średzkim i gostyńskim odpowiednio 547 i 445 sztuk/100 ha UR. Liczby te wskazują na olbrzymi potencjał rozwojowy w zakresie chowu trzody chlewnej w Polsce,
- szansa rozwojowych pozbawione są w Polsce gospodarstwa utrzymujące do 25 loch. Takie szanse posiadały gospodarstwa utrzymujące około 40 loch. Natomiast za w pełni konkurencyjne można uznać gospodarstwa utrzymujące 70 i więcej loch,

- **przeprowadzone badania potwierdziły przyjętą hipotezę badawczą, zakładającą, że „głównym czynnikiem decydującym o efektywności produkcji żywca wieprzowego jest skala jego produkcji”,**
- **nie została pozytywnie zweryfikowana hipoteza zakładająca, że wysoko wyspecjalizowane gospodarstwa trzodowe uzyskują lepsze wyniki ekonomiczne niż wyspecjalizowane,**
- **polskie gospodarstwa małe i średnio małe utrzymujące stada trzody chlewnej o wielkości 14,3 i 31 SD/gospodarstwo nie posiadały zdolności rozwojowych. Wskaźnik konkurencyjności wynosił w nich odpowiednio: 0,14 i 0,40,**

- także polskie, hiszpańskie i niemieckie gospodarstwa średnio duże utrzymujące odpowiednio: 62,1; 68,7 i 55,0 SD trzody nie posiadały zdolności rozwojowych. Wskaźnik konkurencyjności wynosił w nich odpowiednio: 0,65; 0,98 i 0,07. Największe szanse na uzyskanie zdolności rozwojowych w tej klasie miały gospodarstwa hiszpańskie,
- spośród gospodarstw dużych zdolności do rozwoju i konkurencji wykazują tylko gospodarstwa polskie i hiszpańskie, w których wskaźnik konkurencyjności wynosił odpowiednio: 1,16 i 1,45 i w których utrzymywano 172,4 i 292,2 SD trzody chlewnej. Pozostałe gospodarstwa: duńskie, holenderskie i niemieckie nie wykazywały zdolności do rozwoju. Wskaźnik konkurencyjności wynosił w nich odpowiednio: 0,16; 0,16 i 0,66. Pogłowie trzody chlewnej w tych gospodarstwach wynosiło odpowiednio: 237,4; 270,7 i 219,9 SD. Określić je można jako wysokie.

- **spośród gospodarstw bardzo dużych, w pełni konkurencyjnymi były gospodarstwa polskie i hiszpańskie, w których wskaźnik konkurencyjności wynosił odpowiednio: 2,26 i 3,66 i w których pogłowie świń wynosiło odpowiednio: 838,6 i 1047,6 SD. Z pozostałych gospodarstw zdolności do konkurencji wykazały gospodarstwa niemieckie, w których wskaźnik konkurencyjności wynosił 1,07, a pogłowie świń wynosiło 593,2 SD. Gospodarstwa duńskie i holenderskie nie wykazały zdolności do rozwoju. Wskaźnik konkurencyjności wynosił w nich odpowiednio: 0,16 i 0,90. Pogłowie świń w tych gospodarstwach było wysokie, wynosiło odpowiednio: 1107,2 i 1071,8 SD.**

- **Dziękujemy za uwagę**